

Suomettumisen käsite

Julkisuuteen käsite "suomettuminen" tuli jo 1960-luvun alussa eräissä artikkeleissa, jotka koskivat Länsi-Berliinin tilannetta. Professori Richard Loewenthal vertasi kaupungin länsipuoliskon asemaa Suomen asemaan Neuvostoliiton varjossa. Hänen mielestään länsivaltojen poistuminen voisi "suomettaa" (saks. finnlandisieren) Länsi-Berliinin.

Käsite "Finnlandisierung" sai laajempaa julkisuutta opposition arvostellessa rankasti Willy Brandtin sovitteluvaaraa idänpolitiikkaa 1960-luvun lopulta alkaen. Kuuluisaksi "suomettuminen" tuli Baijerin konservatiivisen pääministerin Franz Josef Straussin viljelemänä haukkumasanana. Hänen mielestään SPD:n ja liberaalien hallitus suometti idänpolitiikallaan ei ainoastaan Länsi-Saksaa vaan koko Länsi-Euroopan. Straussin lailla monet kirjoittajat Atlantin molemmin puolin varoittivat vaarasta koko läntisen Euroopan suomettumiseen, jos liennytyksen etenisi ja Yhdysvallat poistuisi Euroopasta.

Suomessa pantiin erityisesti merkille vuonna 1972, kuinka "finlandisaatio" -termi levisi läntisessä lehdistössä. Ongelmaksi se kehittyi, kun suomalaisdiplomaatit joutuivat juuri noihin aikoihin puolustamaan maan asemaa Etyk-valmisteluissa ja neuvoteltaessa suhteista Saksan puoliskoihin. Saksalaiset eivät välttämättä ihastuneet suomalaisten vastaväitteistä näiden todetessa, että Suomi ei sentään ole jaettu ja miehitetty maa, kuten Saksa oli. Eräät vaikutusvaltaiset saksalaiset lehdet, kuten Die Welt, luopuivat käyttämästä Finnlandisierung-sanaa halventavassa mielessä 1970-luvun lopulla tai kylmän sodan päätyttyä.

Presidentti Kekkonen oli myös huolestunut "finlandisaation" tai "suomettumisen" yleistymisestä haukkumasanana 1970-luvun alussa. Toisaalta Suomessa pohdittiin, miten Neuvostoliitto reagoi, jos Itä-Euroopan maat liennytyksen edistyessä pyrkivät Suomen kaltaiseen asemaan eli "suomettuivat".

Kun "suomettumisen" käsite maailmalla menetti kiinnostavuuttaan kylmän sodan lopun lähestyessä, Suomessa sitä alettiin käyttää sisäisen kehityksen kuvaajana. Puhuttiin myös "itsesuometumisesta", millä tarkoitettiin Neuvostoliiton etujen tarpeetonta huomioon ottamista tai "Moskovan-kortilla" pelaamista sisäpolitiikassa. Jälkeen päin on kauhisteltu tiedotusvälineiden "suomettumista" ottamatta huomioon silloisen tilanteen vaatimuksia.

Käsitteen synnystä ja käytöstä ks. esim. Matti Klinge, "Suomettuminen" teoksessa Henrik Meinander, Tasavallan tiellä (1999), s. 431 - 433 ja "Ecce Finnia tridentem! - Tässä Suomi valtiikkasi" teoksessa Entäs jos tulee se yhdestoista?, toim. Johan Bäckman (2001), s. 23 - 56.

Toimista 1970-luvulla ks. esim. Max Jakobson, Tilinpäätös (2003), s. 114.

Jälkikeskusteluista ks. esim. Mikko Majander, "Jälkiviisautta, traumaa ja karnevaalia", em. teoksessa Entäs jos tulee se yhdestoista?